

Fyll i arbetsbeskrivningen genom att ersätta den ljusgrå texten med din egen text. Spara och bifoga dokumentet i samma mapp som resten av ditt bidrag. För att delta i tävlingen måste du också betala en anmälningsavgift på 250 kronor. Sätt in pengarna på BG 546-3880. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

NAMN:

Joakim Björck

E-POST:

joakim.bjorck@hd.se

ARBETSNAMN:

Kvacksalvarna

KATEGORI:

Liten tidning (>100 000 i upplaga)

DESSA PERSONER ANMÄLS OCH KAN NOMINERAS

Joakim Björck

FÖRUTOM OVANSTÅENDE DELTOG FÖLJANDE PERSONER

Elin Andersson (reporter)

Emma Johansson (reporter)

Karin Bergström (reporter)

Ewa Engvall (redigerare)

Fredrik Nilsson (redigerare)

Johan Persson (fotograf)

Britt-Mari Olsson (fotograf)

Linda Larsson (videoreporter)

PUBLICERINGSDATUM

Leif Nilsson-fallet: 28/6. Uppföljningar: 1/7, 4/7, 5/7, 9/7, 10/9, 8/12, 31/1. **Jan-Olof Bjurling-fallet:** 13/7. Uppföljningar: 17/7, 23/7, 22/1. **Anders Sultan-fallet:** 25/10, 26/10. Uppföljningar: 28/10, 31/10, 8/11, 17/11, 16/12, 18/12, 18/2.

VAR PUBLICERADES JOBBET?

Helsingborgs Dagblad, Landskrona Posten, Nordvästra Skånes tidningar. Samt, i fallet med artiklarna om Ion Silver, merparten även i Sydsvenskan.

BESKRIV RESULTATET AV GRÄVET KORTFATTAT

Grävet har avslöjat tre kvacksalvare:

Leif Nilsson i Viken har sålt ett hemkok på björk till ett stort antal cancersjuka personer i nordvästra Skåne med löfte om bot och bättring. Priset: 6000 kronor för en månads dos – för något som är vatten värt.

Försäljningen har pågått i minst tio år och omsatt hundratusentals kronor. Inte nog med det: Leif Nilsson har fortsatt med sin bluff på annat håll i landet, trots pågående förundersökning och väntande åtal för brotten i Skåne.

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli.
Telefon: 08-665 40 10 **E-post:** kansli@fgj.se. För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift** på **250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

Jan-Olof Bjurling har, i sin roll som tandläkare i Helsingborg, förmått 18 cancersjuka patienter att köpa Leif Nilssons medel. Jan-Olof Bjurling har dessutom på egen hand sålt ett helt vanligt kosttillskott med löftet att det botar cancer. Han har också, precis som Leif Nilsson, i kontakten med kunderna argumenterat emot vetenskapligt beprövad cancerbehandling, till exempel cellgifter.

Anders Sultan saluför officiellt medlet Ionosil som vattenreningsprodukt. Men i slutna Facebookgruppen "Kolloidalt Silver 2.0" med 19 000 medlemmar förvandlas det till något helt annat. Här saluför Anders Sultan sitt kolloidala silver (vilket finns i Leif Nilssons brygd) som effektivt, i vissa fall botande, mot cancer och en lång rad andra allvarliga sjukdomar. Detta trots att medlet inte ens får säljas som kosttillskott – hälsoriskerna är för stora. Han gör det i rollen som vd för tillverkaren Ion Silver i Löddeköpinge. Ja, medlet är även svar på ebola-gåtan, hävdar han. Det senare förde granskningen ända in i Pentagon i USA. Försäljningen av Ionosil bidrog starkt till att Ion Silver nästan fördubblade sin omsättning till 8,5 miljoner kronor 2013 och gjorde en vinst på en miljon kronor.

Detta samlade gräv har fått omedelbara och omfattande konsekvenser. En rad myndigheter agerar. En samlad svensk medicinsk expertis dömer ut Leif Nilsson, Jan-Olof Bjurling och Anders Sultans påståenden att deras medel är effektiva mot, eller till och med botar, sjukdomar. De tre saknar helt vetenskapliga belägg. Experter och forskare varnar också för hälsorisker med kolloidalt silver, bland annat visar forskning vid Lunds universitet att denna typ av silver kan ge skador på hjärnan och näthinnan.

PÅ VILKET SÄTT ANSER DU ATT GRÄVET UPPFYLLER KRITERIERNA FÖR GULDSPADEN?

Arbetet präglas av stor noggrannhet och uthållighet under en lång tid. Jag har med genomtänkt metodik och flera olika arbetsmetoder, där wallraffandet varit centralt, synat dessa bluffmedel ner till praktiskt taget minsta beståndsdel. Ett avslöjande ledde till ett annat. Det växte till en riksomfattande härva. En omfattande granskning i sociala medier ingår i grävet.

Allvarliga missförhållanden har avslöjats och helt eller delvis stoppats. Dessa hade annars fått fortsätta pågå i det fördolda, utan att myndigheter agerat.

Grävet träffar rakt i hjärtat på läsarna. Det här är berättelsen om människor som famlar efter livets sista halmstrå. Och berättelsen om förslagna bedragare som cyniskt slår mynt av denna djupa desperation.

Samtidigt skildrar grävet ett samhällsfenomen; hur man på nätet kan samlas kring en gemensam social identitet och övertygelse, försöker flytta fram gränserna för det tillåtna och med ett digitalt gruppträck upprätthåller illusioner. Från den ensamme mannen med sina kokande grytor, tar detta kvacksalveriet till en ny nivå. Jag har med mod gett mig in på minerad mark.

HUR UPPSTOD URSPRUNGSIDÉN TILL PROJEKTET?

Helsingborgs Dagblad/NST/Landskrona Posten har under många år byggt upp en stark ställning som granskande tidning. Förtroendet för oss fick Erik Houmann (numera avliden) att ta kontakt med mig. Han vågade som första person träda fram och berätta hur han, svårt sjuk i cancer, hade lurats av Leif Nilsson och Jan-Olof Bjurling. Därmed hjälpte han oss att lyfta på locket till brygden – och snart radades fallen upp.

VILKA ARBETSMETODER TILLÄMPADES?

Omfattande wallraffande (se bifogade inslag):

Leif Nilsson: två bandade telefonsamtal. I det ena, i juni, ringde Erik Houmann upp och påstod sig vilja köpa mer av medlet. Leif Nilsson bekräftade den tidigare försäljningen, inklusive priset, gav på nytt gott hopp om bättring mot cancer och var redo att göra affär. I november kom så ett tips om att Leif Nilsson flyttat sin verksamhet till Tidaholm, där särbon bor. Min kollega Elin Andersson (med typecastad Västgötdialekt) ringde upp och utgav sig för att vara en privatperson vars pappa var svårt sjuk i cancer. Leif Nilsson högg på betet.

Jan-Olof Bjurling: Ett bandat telefonsamtal. Jag ringde upp och utgav mig för att vara en privatperson vars släkting var svårt sjuk i cancer. Samtalet avslöjade att Jan-Olof Bjurling agerat medhjälpare åt Leif Nilsson, samtidigt som tandläkaren offensivt sålde in sitt eget påstådda mirakelmedel.

Anders Sultan: jag tog mig in i Facebook-gruppen med en påhittad genomarbetad profil (inspirerad av Fojo-kursen "Gräva på nätet"). Jag kartlade gruppen genom att läsa upp emot 1000 inlägg och följde utvecklingen under ett par månaders tid. Genomgången visade att Anders Sultan stod för en mängd medicinska, olagliga påståenden. (OBS: se webbversionen för fler skärmdumpar än i pappret, <http://hd.se/skane/2014/10/25/tusentals-utsatta-for-medicinbluff/>) Min profil tog därefter direktkontakt med Anders Sultan på Facebook och sa sig ha en svårt cancersjuk släkting. Anders Sultan sålde även här in sitt medel och gav stort hopp om bättring, därtill

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli.

Telefon: 08-665 40 10 **E-post:** kansli@fgj.se. För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift** på **250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

detaljerade instruktioner om ordination och behandling. Han bekräftade sedan detta när jag ringde upp honom med mitt påhittade namn.

Andra arbetsmetoder:

Kartläggning av privatpersonerna Leif Nilsson, Jan-Olof Bjurling och Anders Sultan och deras företag. Alla grundläggande researchmetoder tillämpades. Dessutom spaning utanför Leif Nilssons bostad i Viken, där kundbesöken skett, och senare mot hans sårbos bostad i Tidaholm.

Omfattande research som säkerställde att de tre saknar vetenskapliga belägg för sina påståenden; intervjuer med ett stort antal forskare och andra medicinska experter på cancerområdet. Genomgång av medicinska studier, kontroll av register över patenterade godkända läkemedel respektive ansökningar, kontroll av regelverk hos samtliga berörda myndigheter.

Intervjuer med ett, i takt med våra avslöjanden, växande antal anonyma tipsare.

VILKA TYPER AV KÄLLOR ANVÄNDES?

Intervjuer med ett 20-tal personer som köpt bluffmedlen eller deras anhöriga. Av dessa valde nio att ge sin berättelse i tidningen (många avstod av skam och rädsla).

Facebook.

Infotorg, folkbokföringen.

Bakgrunds- och faktaintervjuer med tjänstemän på: Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Läkemedelsverket, Livsmedelsverket, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Kemikalieinspektionen, Konsumentverket, Folkhälsomyndigheten, Institutet för miljömedicin, Miljöförvaltningen i Båstad respektive Löddeköpinge, Department of Defence (Pentagon), Lunds universitet och Karolinska Institutet.

VILKA PROBLEM STÖTTE DU PÅ UNDER ARBETET?

Leif Nilsson har varit, och är, noga med att inte utväxla kvitton eller andra dokument mellan sig och kunderna. Kontant betalning gäller. Därför fanns det i utgångsläget inget belägg för att han ens hade haft kontakt med Erik Houmann. Vi löste det genom låta Erik Houmann ringa till Leif Nilsson. Samtalet blev genombrottet och snart följde alltså fler fall.

HUR LÅNG TID TOG PROJEKTET?

Större delen av min arbetstid under perioden april-december 2014. Fler uppföljningar är planerade, varför jag återkommer senare med kompletterande material.

VILKA REAKTIONER HAR ARBETET FÅTT FRÅN MYNDIGHETER OCH KOLLEGOR?

Konsekvenser fall för fall:

Leif Nilsson: polisen inledde omedelbart en förundersökning om de misstänkta bedrägerierna i nordvästra Skåne. Leif Nilsson är nu åtalad för bedrägeri och brott mot patientsäkerhetslagen (tidigare kvacksalverilagen). Utredningen bottenar i drabbades polisanmälningar samt Inspektionen för vård och omsorgs åtalsanmälan.

Leif Nilsson gick omedelbart under jorden efter vårt avslöjande, och den mångåriga försäljningen i nordvästra Skåne tycks ha upphört. Dock har vi alltså kunnat avslöja att han flyttat verksamheten till Tidaholm med omnejd. En polisutredning gällande dessa misstänkta brott kan bli verklighet inom en snar framtid.

Jan-Olof Bjurling: Miljöförvaltningen i Båstad, som har tillsynen, stoppade omgående Jan-Olof Bjurlings eget medel genom ett saluförbud. Detta eftersom saluföringen stred mot Livsmedelsverkets föreskrifter och en EU-förordning. Jan-Olof Bjurling har likviderat bolaget genom vilket han sålde medlet, och han har stängt webbshopen där detta salufördes. Inspektionen för vård och omsorg inledde ett individtillsynsärende och riktar efter detta kritik; Jan-Olof Bjurling anses ha missbrukat sin ställning som tandläkare genom att i den rollen sälja in sitt och Leif Nilssons överksamma medel. Han får dock behålla sin tandläkarlegitimation. IVO nöjer sig med att hans produkt har försvunnit från marknaden. Också Jan-Olof Bjurling polisanmälades och har varit delgiven misstanke för bedrägeri, men avfördes senare från utredningen eftersom brott inte kunnat styrkas.

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli.

Telefon: 08-665 40 10 **E-post:** kansli@fgj.se. För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift** på **250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

Artiklarna om Leif Nilsson och Jan-Olof Bjurling har fått ett oerhört genomslag i vårt spridningsområde. Redan samma dag som de första publicerades hörde ett tiotal andra drabbade av sig, och så rullade det på. Många läsare har hört av sig till oss och uttryckt dels sin uppskattning för granskningen, dels upprördhet över lurendrejeriet. Vi har den vägen också fått tips som lett fram till nya avslöjanden. Jag har aldrig tidigare under mina 20 år som journalist mötts av så känsloladdade reaktioner efter en publicering.

TT och lokala medier plockade upp jobben. Vår artikel om att Leif Nilsson fortsätter med bluffen i Tidaholm har i efterhand publicerats i Västgöta-Bladet, Skaraborgs läns tidning och Falköpings tidning.

Artiklarna har också fått stor spridning i sociala medier.

Anders Sultan: Läkemedelsverket inledde omedelbart ett tillsynsärende om brott mot läkemedelsverket. Samråd sker med Konsumentverket (pekar på brott mot marknadsföringslagen), Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen. Syftet är, enligt Läkemedelsverket, att få bort produkten Ionosil från marknaden eller få Anders Sultan/Ion Silver att upphöra med den olagliga marknadsföringen. Tillsynsärendet pågår fortfarande. Dessutom har en åklagare inlett en förundersökning om brott mot läkemedelslagen, sedan Läkemedelsverket polisanmält Ion Silver/Anders Sultan.

Amerikanska Department of Defence (Pentagon) tillbakavisar Anders Sultans ebola-utspel. Det samma gör Folkhälsomyndigheten och Läkare utan Gränser.

Minst två stora återförsäljare har upphört med försäljningen av Ionosil.

Livsmedelsverket varnar för hälsorisker med att dricka eller på annat sätt tillgodogöra sig kolloidalt silver. Myndigheten har därtill gått ut till samtliga kommuners livsmedelsinspektörer och upplyst om att det, vilket sker i många fall, inte är tillåtet för hälsokostbutiker att placera kolloidalt silver bland kosttillskott. Det är vilseledande.

Också dessa artiklar har fått ett oerhört genomslag i vårt spridningsområde – men också runtom i landet. TT och lokala medier har plockat upp jobbet. Dessutom har bland andra Aftonbladet (inklusive en ledare) och DN gjort egna granskande artiklar i ämnet efter vårt avslöjande. Spridningen i sociala medier är stor.

Samtidigt har granskningen mötts av omfattande negativa reaktioner från förespråkare av kolloidalt silver – inte minst företrädare för Ion Silver och medlemmar i den slutna Facebook-gruppen. Kritiker slängs ut från gruppen och argumentationen är inte sällan aggressiv. Det hela urartade i december i att en av medlemmarna riktade ett dödshot mot den chef på Läkemedelsverket som håller i tillsynsärendet mot Ion Silver. Detta har polisanmälts av Läkemedelsverket. Jag själv har fått en mängd glåpord riktade mot mig som journalist och person i mejl och genom kommentarer i gruppen.

Konspirationsteorier odlas i gruppen – de mest avancerade går ut på att läkemedelsindustrin och etablerad massmedia ingår i en "samlad aktion" mot kolloidalt silver. Något som Medierna i P1 har skildrat i en krönika efter vårt avslöjande.

HAR PROJEKTET ANMÄLTTS TILL PO, GRANSKNINGSNÄMNDEN ELLER ANNAN INSTANS?

Anders Sultan har polisanmält tidningen för förtal, men en åklagare har beslutat att inte inleda någon förundersökning. Ärendet är avfört.

TELEFON/E-POST TILL NOMINERADE JOURNALISTER:

Joakim Björck

Joakim.bjorck@hd.se

042-489 93 65, 0727-28 93 65

GLÖM INTE: För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift på 250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli.
Telefon: 08-665 40 10 **E-post:** kansli@fgj.se. För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift på 250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.